

Acta synodi provincialis, gehouden tot Deventer den 22 Julij anno 1611.

Op desen synodo sijn verscheenen met behoerlijke credentsbrieven:
ten eersten uijtt naeme van myn E.E. heeren die lantschap: die edele joncker DIDERIJCK VAN VOERST, Gedeputierde der lantschap van Overrijssel; uijtt den classe van Deventer: D. THOMAS ROETHUSIUS, D. ASSWERUS MATHISIUS, D. GERARDUS LINDENHOVIUS, als dienaeren des woerts, ende die E. burgemeister HERMEN BLOIS, als olderlinck;

uijt den classe van Campen: D. THOMAS GOESWINIUS, D. JOHANNES PETRI, D. ERNESTUS HIDDINGIUS, als dienaren des woerts, ende die E. burgemeister WOLFF HENDERIJCKS, als olderlinck;

uijt den classe van Zwolle: D. JOHANNES FABRITIUS, D. OTTO GIJSIUS, D. JOHANNES WESTENBERGIUS, als dienaeren des woerts, ende die E. burgemeister JAN JANS BROWER, als olderlinck;

uijt den classe van Steenwijck: D. JOHANNES VOSCUIL, D. HENDERIJCK GREVENSTEIN, D. LUCAS LANGIUS, als dienaeren des woerts, ende die E. GERRIJT JANS, als olderlinck.

Ende sijn in die vrese des Heeren dese naevolgende dingen verhandelt.

Uijtt dit gemelte getal sijn nae aenroepinge van des Heeren heilige naeme tot praeses D. THOMAS ROETHUSIUS, tot assessor D. THOMAS GOSWINIUS, tot scriba LUCAS LANGIUS vercoeren.

1. In die saecke van Isselham, diewelcke versoecken van die combinatie met die van die Oldemerckt gescheiden te wesen, heeft het sijnodus besloten, dat si bij die combinatie sullen continueeren om veele ende verscheiden reedenen, ende principael diewiele die E. E. heeren Ridderschap ende Steden ende haer E. E. Gecommitteerden dat approbieren ende stichtelijck oordeelen.

2. Also men verstaedt ende het seecker ende gewis is, dat een vermeende pastoer tot Heems sijn huisvrouw doerseecken hebbende, sich in dese provincie ingedrongen heeft, heeft het sijnodus besloeten, dat men bi den E. E. heeren Gecommitteerden aenholde, dat hij niet alleen geremoviert, maer nae eisch van delict gestrafft werde.

3. Dat sijnodus versoeckt seer ernstachtich aen den E. E. heeren Gecommitterden, dat, diewijele die clachte generael is, dat op den platten lande die dienaeren doer misbruick der geestelijcker goederen quaet onderholt hebben, haer E.E. gelieve uijtt het midden van haer eenige te authriseeren, die op die plaetsen, daer die dienaeren van quaet onderholt claegen, die geestelijke goederen registreeren ende inventariseeren, opdat die predicanten haer behoerlijck tractament daervan genieten.

4. Mede te remonstreeren die clachten des dienaers tot Herdenberch JOHANNES EDELINCK, wijens sober onderholt doer hulpe der E. E. heeren Gecommitteerden verbeetert moet werden. Ende oerdeelt het sijnodus, dat het bequaemste middel is hem te helpen, so die kercke van Heems bij die kercke van den Herdenberch gecombineert werde.

5. Also men noch weijnich effect spuert, dat die kinderen uit der Jesuiten schoelen te huis ontboeden werden, oeck dat het incruipen der Jesuiten vaganten niet geweert wert, is goetbevonden, dat hetselve wederomme met ernst so bij den E. E. heeren Gecommitteerden, so oeck bij den burgemeesteren der steeden versocht sal worden, dat het placcaet, van Ridderschap en Steeden geevulgeert, mach geeffectueert werden.

6. Daerbeneffens op het nieuwe aen te holden aen de E. heeren Gecommitteerden, dat haer E. E. gelieve middel te helpen beraemen, waerdoer het gebou der kercken van Blockzijl, alreede aengevangen, mach voltrocken werden.

7. Oeck mede te versoecken aen haer E.E., dat alle abbusen, als ontheiligen des Sondaechs, gansetrecken, papegajschieten etc. moege verboeden werden.

8. Angaende die saecke van Dalffsen is geresolviert, dat het sijnodus sal schrijven aen die E. joncker JAN VAN RECHTEREN ofte sijn E. momberen ende aen die E. juffrou weduwe VAN ITTERSUM ende die E. JAN VAN BRANDENBORCH TO RUTENBORCH, midtgaeders aen die gemeine ingeseten erfgenaemen, dat haer E. wil gelieven te consentieren in die beropinge des dienaers JOANNIS ABELI ¹⁾, tegenwoerdich staende ter Heijne, diewelke so om sijn olderdoem als anderen qualiteiten totten dienste der kercken van Dalffsen bequaem gehouden wert.

9. Diewijele het classis van Deventer sich beclaecht van het geringe getal der kercken, onder haeren classe behoernde, sijn die meeste stemmen gevallen, dat die kercken van Wijje ende Hellendoern onder den classe van Deventer sullen resortieren.

10. Op die questie des classis van Deventer, ofte een man, hebbende bij het leeven van sijn echte huisvrouwe eebreeck met een vrij persoon begaen ende kinderen in eebreeck geprocreert, dieselve nae versterff van sijn wettelijke huisvrouwe mach trouwen, gelijk in haere stadt sodanigen persoon is, is geresolviert, dat men alle omstendicheit der saecke overschrijven sal aen die schoele van Stenfurt, verwachtende het oerdel der schoelraet aldaer.

11. Angaende die kercke van Ens, diewelke bij gebreck van onderholt sonder predicant moet sitten, is besloeten, dat die broederen des classis van Campen den E. heer drost van Isselmuiden sullen begroetten om voer een tijtlanck middel te helpen beraemen tot onderholdinge eenes dienaers, totter tijt men die E. vrouwe van Emmelloert aengesocht heeft om die kercke van Emmelloert met die kerck van Ens te combineeren.

12. Diewijele die saecke CAROLI BOECKELMANNI van den classe van Zwolle aen den sijnodus geremitteert is, heeft het sijnodus van alles neerstige ondersoeckinge gedaen ende die saecke in sodanige staet bevonden, dat men hem tegenwoerdich niet sonder onruste ende onstichtinge der kercken van Wijje sal connen removieren. Is daeromme met die meeste stemmen goetgevonden, dat hi tot den dienste der kercken sal geadmitteert ende geconfirmeert werden ende voer ditmael der kercken van Wijje biblijven tot der tijt toe, dat hi met een ander beroeping mach versien wesen, hetwelke hi met sijn bijwesende olderlingen heeft angenoemen. Ende diewijele bevonden is, dat hi niet nae den eisch siner belofften, den classe van Zwolle gedaen, tot het predickampt is getreden, is hi daervoer behoerlijck van den synodo gecensureert ende, daarvan overtuicht sijnde, schultbekenninge

¹⁾ „Joannis Abeli” staat in margine met een verwijsteeken naar den text. In sommige andere codd. staat deze naam in den text, in andere ontbreekt hij.

gedaen. Ende angaende die confirmatie sal, na voergegaene nieuwe beropinge der kerck van Wije, van den classe van Deventer voer den classe geschieden.

13. Ende sal henvorder om alle disordre te vermiden niemandt tot den examini toegelaeten werden, eer ende te bevoerens hi geoeffent is in private propositien ende van een seecker kercke beroepen, volgende den 7 artickel des laestgehouden nationalen synodi in den Haege. Sal oock niemant elders geexamineert werden dan in den classe, daer hi beroepen is.

14. Diewijele het classis van Steenwijck in haer laeste classicale vergaderinge ZACHARIAM WOLPHIUM te kennen gegeven heeft, dat sijne saecke op desen sijnodo soude dienen om nae behoeren gehandelt te werden, ende hi evenwel in sijnodo niet is verscheenen, heeft het sijnodus daeromme evenwel in die saecke willen handelen. Daeromme alle het vorige in consideratie neemende, te weeten sijn gants sinistre ende onordentlijk indringen, daerbeneffens syn quade ende ergerlijcke maniere van leeven, waerin die broeders, hem lange genoech tot proeve gedult hebbende, geen beterschap en bevinden, oerdeelt het sijnodus, dat ZACHARIAS WOLPHIUS in den dienste niet langer can geduldet noch geleden werden, maer van sijnen dienst sal desisteeren ende afstaen. Ende sal het classis van Steenwijck die E. heere drost van Vollenhoe versoecken dese haere sententie te helpen effectueeren, opdat die kercke van Blanckenham met een goet getrou dienaer Jesu Christi moege versien werden, hetwelke den classe van Steenwijck in alle neersticheit te bevorderen belastet ende wel ernstachtich bevoelen is.

15. Het sijnodus, aengehoert hebbende die reeden aen beider sijden, so des classis van Campen als van Steenwijck, oock die schriftlijcke begeert des E. heeren drosten van Vollenhoe, heeft goetgevonden, dat die kercke van die Swartsluijs onder den classe van Steenwijck sal resortieren.

16. Die swaricheit aengaende die excommunicatie van seeckere affgewekenen, van den classe ende kercke van Deventer voergesteld, daervan oerdeelt het synodus, dat die kerck van Deventer tegens haer met die excommunicatie, tot exempel van andere, nae kerckelijcker ordonnantien sal procedieren.

17. Op die questie van JOHANNE ANTONIDE, dienaer des woerts tot Batmen, generalijk voergesteld ende van RUTGERO TICHELAEER, dienaer des woerts tot Olst, op D. CHRISTOPHORUM HALLEIN ende den kerckenraet tot Deventer gedudet, ofte een dienaer sonder demissie van sijn vorige kercke een ander soude moegen aenneemen in denselven classe sonder den classe wederomme voergesteld te werden, oerdeelt het sijnodus, dat, soveele die

saecke van D. HALLEIN aengaet, in sodanigen conjuncture die dimissie der lantschap voer genoeg wert gehouden, diewijele oeck alle andere dienaeren, so met hem doer den viant verdreeven, voer gedimiteert gerekent sijn. Daerbeneffens oerdeelt het sijnodus, dat die voerstellinge niet van noeden si geweest, diewijele hi in denselven classe bleeff, ende dat die broeders, die dese questie voorgesteld hebben, haer voerder behoeren gerust te holden ende alles tot eenicheijt te helpen dirigeren.

18. Diwijele tot noch toe geen seecker plaetse genomineert is geweest, daer die deputati sijnodi mochten bijeencoemen omme die brieven ende schriften, van anderen sijnoden, classen ende kercken aen haer gesonden, te ontfangen ende in die saecke te handelen, is geresolviert, dat het sal geschieden ter plaetsen, daer het collegium der E. heeren Gecommitteerden resideert.

19. Angaende die bieencoempste in der herberge dier broederen, so op den sijnodum gedeputeert werden, is geresolviert, dat se bij malcanderen sullen coemen, gelijk voertijden geschiet is, ende dat niemant sal gasten medeneemen dan met believe des praesidis.

20. Omme den E. heeren Gecommitteerden te remonstreren die dingen, die nodige verbeteringe vereisschen, sijn gedeputiert D. THOMAS GOSWINIUS, D. JOHANNES FABRITIUS, D. GERHARDUS LINDENHOVIUS, D. JOHANNES WESTENBERGIUS.

21. Tot deputati sijnodi sijn vercoeren: uit den classe van Deventer D. THOMAS ROETHUSIUS, uijt den classe van Campen D. THOMAS GOESWINUS, uit den classe van Zwolle D. JOHANNES FABRITIUS, uit den classe van Steenwijk LUCAS LANGIUS.

Het sijnodus sal het toecoemende jaer gehouden werden op die gewoenlijke tijt binnen Campen.

Eindelijk is censura morum gehouden ende nae dancksegginge ende aenroepinge van den h. naeme Godts die vergaederinge in vrede gescheiden.

THOMAS ROTHUISS, praeses synodi.

THOMAS GOSWINIUS, sijnodi assessor.

LUCAS LANGIUS, scriba sijnodi.